

Příloha 7: Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta Ekonomicko-správní
Habilitační obor Veřejná ekonomie

Uchazeč Ing. Lenka Slavíková, Ph.D.
Pracoviště Národohospodářská fakulta VŠE v Praze, Fakulta sociálně ekonomická UJEP v Ústí nad Labem

Habilitační práce Ekonomie životního prostředí na rozcestí

Oponent doc. Ing. Hájek Miroslav, Ph.D.
Pracoviště Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a dřevařská, Katedra ekonomiky a řízení lesního hospodářství

Text posudku

Předložená habilitační práce se zabývá analýzou a porovnáním různých přístupů k řešení problémů ekonomie životního prostředí s tím, že se soustřeďuje na tři základní, tj. neoklasickou environmentální ekonomii, institucionální ekologickou ekonomii a tržní přístupy k ochraně životního prostředí. Svým zaměřením se jedná o jednu z mála prací, která řeší tuto problematiku a lze ji z tohoto důvodu považovat za přínosnou jak v oblasti teoretické, tak praktické.

Vedle členění do základních přístupů lze ocenit i zaměření na postupné změny v průběhu historického vývoje směrem ke kvalitativně orientovaným metodám, větší orientaci na vládní selhání a specifika jednotlivých regionů. Celkově je kladen větší důraz na úlohu institucí.

V úvodu jsou vysvětleny základní pojmy, což považuji za nutné, neboť celá řada pojmů v ekonomii životního prostředí není zcela běžná a často je nahrazována anglickými výrazy.

Z hlediska metodického přístupu ke zpracování habilitační práce bych chtěl zejména vyzdvihnout rozsáhlou rešerši, bez které by nebylo možné daná témata dostatečně zpracovat a analyzovat. Z formálního pohledu nemám k práci připomínky. Habilitační práce je složena z pěti článků, které na sebe úzce tematicky navazují. Autorka doložila významný podíl na zpracování těchto článků (60%, 100%, 40%, 70%, 20%).

Cílem prvního článku je podpořit metodologickou diskusi a zabývat se otázkou možné syntézy dvou základních proudů, tj. institucionální ekologické ekonomie a tržních přístupů k ochraně životního prostředí v budoucnosti. Článek navazuje na výsledky disertační práce autorky a nestranným způsobem hodnotí oba základní přístupy. Při porovnání bylo potvrzeno, že oba směry jsou zásadně rozporné v oblasti metodologické, i když se vymezují oba vůči neoklasickým přístupům. Z hlediska formálního bych měl pouze výhradu k přehlednosti porovnání, což mohlo být provedeno obdobně jako v případě druhého článku vhodně zvolenou grafickou formou.

Druhý článek se orientuje na kvantitativní a kvalitativní přístup hodnocení. Analýza nákladů a užitků je dlouhodobě omezena zejména nemožností ocenit veškeré přínosy a není proto

v tomto smyslu zcela komplexní. Považuji proto zmíněné zaměření za významný metodologický posun, od kterého lze očekávat, že se projeví nejen v teoretické rovině ale i v praxi a může tak významně ovlivnit řešení problémů ochrany životního prostředí. Z toho důvodu považuji diskusi na toto téma jako velmi přínosnou a doporučuji pokračovat ve výzkumu.

Ve článku „Kvalitativně orientované metody socioekonomického výzkumu a jejich využití v ekonomii životního prostředí“ je vyzdvihnout význam kvalitativní analýzy. Jsou zde popsány dvě metody kvalitativního výzkumu (analytický narativ a institucionální analýza), včetně pilotních aplikací a příkladů ze zahraničí. Obdobně jako v prvním článku bych doporučoval v těchto případech zvolit při komparaci grafickou formu, kde mohou být vymezena i zásadní a vedlejší (méně závažná) kritéria pro porovnání. Popis těchto analýz a příklady praktické aplikace považuji za velmi přínosné jak pro následný výzkum, tak i praktické možnosti využití a obohacení stávajících analýz, kam by byly promítnuty, jak je v práci uvedeno, složité vztahy při řešení problémů ochrany životního prostředí a dynamické pohledy, které v případě neoklasického přístupu často chybí.

Praktický příklad využití kvalitativně orientované institucionální analýzy je uveden v dalším článku - Implementing the Public Participation Principle into Water management in the Czech Republic: A Critical Analysis. Jedná se o důležitou oblast, která, podle mého názoru, není u nás dostatečně řešena. Pro hodnocení účasti veřejnosti byl zvolen soubor kvalitativních kritérií, jež byla aplikována ve třech oblastech povodí a rozšířen o dvě kritéria oproti použité metodice (ROWE and FREWER, 2000). Ze závěrů je zřejmé, že jsou naplňovány zákonné požadavky o účasti veřejnosti, na rozdíl od kvalitativního rozměru celého procesu. Domnívám se, že tento závěr byl dosažen v souvislosti s použitou kvalitativně orientovanou institucionální analýzou a doložil tak její význam v tomto konkrétním případě.

Poslední článek se zabývá institucionálními změnami v ochraně biodiverzity v post-socialistických evropských státech. Ukazuje, jak proces transformace ovlivnil institucionální prostředí vybraných členských a nečlenských států EU. Článek poukazuje na obtížnost transformace s tím, že v současné době ještě není tento proces u konce. Z tohoto pohledu jsou závěry článku poučné a poukazují na nutnost dovršení tohoto procesu.

Závěrem považuji za nutné vyzdvihnout neutrální, ideologicky nezatížený přístup autorky k hodnocení jednotlivých názorových proudů a otevření dialogu, který, jak autorka připomíná, v současné době chybí. Myslím si, že ani existovat nebude, protože představitelé jednotlivých směrů nemají ochotu mezi sebou diskutovat, což je ovšem na škodu názorovému vývoji v celé oblasti ekonomie životního prostředí. Na druhé straně je pravda, že ke konsenzu dochází v praktické rovině, kde, jak autorka uvádí, se jednotlivé směry střetávají a vzájemně doplňují. Dokládá to význam habilitační práce pro teorii i praktické využití v podmínkách České republiky i v mezinárodním kontextu.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

1. U kvalitativně orientovaných metod je jednou ze základních slabín subjektivní posouzení. Přesto, že v práci jsou navrženy některé postupy, jak subjektivizmus v hodnocení odstranit, lze míru subjektivizmu snížit na minimum? Přes všechny přínosy kvalitativních metod lze dále pochybovat o praktickém využití z toho pohledu, že rozhodování při řešení problémů ochrany životního prostředí se dosud provádělo porovnáním kvantitativních veličin (peněžně

vyjádřených nákladů a užiteků) než kvalitativních hodnocení. Lze se obávat, že subjektivizmus v hodnocení u kvalitativně orientovaných metod se promítne i do rozhodovacích procesů?

2. Jak byl proveden výběr oslovených zúčastněných stran (stakeholders) při řešení praktického využití kvalitativně orientované institucionální analýzy ve vodním hospodářství? V práci je uvedeno, že důležitým přínosem článku je sdělení, že stejný nástroj akceptovaný a fungující v západní Evropě nemusí být automaticky vhodný pro kvalitní správu zdrojů v zemích s komunistickou historií. V čem je rozdíl? Není to jen otázka času?

Závěr

Habilitační práce Ing. Lenky Slavíkové, Ph.D. „Ekonomie životního prostředí na rozcestí“ **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Veřejná ekonomie.

Praha, dne 6. prosince 2014

